אלא לענין אכילה. קשה דמשום שיעורא פורתא דהוי כהרף עין לא הוי ליה למיפסק כר׳ יוסי וליכא למימר דכהרף עין דר׳ יוסי אינו מיד אחר בין השמשות דר׳ יהודה ומתאחר הרבה אחריו ג״כ (ב) הא דאמר רב יהודה כו׳ בין השמשות דר׳ יהודה לרבי יוסי כהנים טובלים בו מאי איריא בין השמשות אחר בין השמשות דר׳ יהודה נמי כהנים טובלים לר׳ יוסי וי״ל[א] דאינו מתאחר כל כך[ב] שיהא שיעור טבילה בינתיים א״נ ספק היה להם אם היה[ג] מתחיל מיד אחר[ד] דר׳ יהודה או מתאחר הרבה[ה] ולהכי איצטריך למיפסק דלא אכלי כהנים תרומה עד דודאי שלים בין השמשות דרבי יוסי:

הקשה ה״ר פורת[ו] דבשבת גופיה הוה מצי למינקט הלכה כר׳ יהודה בע״ש וכר׳ יוסי במוצאי שבת וכן לענין תרומה הוה מצי למימר הלכה כר׳ יהודה לענין טבילה וכר׳ יוסי לענין אכילה ורלה לר״י דניחא ליה לאשמועינן רבותא דאפי׳ בשבת דחמיר מיקל ר׳ יוסי ושרי לעשות מלאכה בבין השמשות דר׳ יהודה ואפי׳ בתרומה דקיל משבת או בתרומה דרבנן מחמיר ר׳ יוסי דלא אכלי כהנים עד דשלים בין השמשות דידיה:

רבי יהודה הנשיא אומר שלישית לחלוץ בו׳. פירש״י ורביעית להדליק את הנר וכן משמע[ז] דלא פליג אתרתי קמייתא[ח] ועוד דאמר בסמוך שניה להדליק את הנר כמאן דלא כר׳ נתן ולא כר׳ יהודה הנשיא[ט] וליכא למימר נמי דאף לחלוץ תפילין קאמר ומדליק נמי בשלישית מדקאמר אלא ג׳ להדליק את הנר כמאן כר׳ נתן משמע ולא כר׳ יהודה הנשיא וקשה דבסוף ד׳ מיתות (סנהדרין דף סח. וסס)[י] גבי שחלה ר״א ואותו היום ע״ש היה ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפילין גער בו אביו וילא בנזיפה א״ל היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבת אלמא הדלקת נר קודם לחליצת תפילין וי״ל[יא] דשאני התם דמשום חוליו[יב] איחרו מלהדליק את הנר לפי שהיו טרודין בו עד שהיה סמוך לחשכה ולכך אמר יעסוק באיסור סקילה קודם ואדרבה משם יש לראיה דחליצת תפילין קודמת מדרלה הורקנוס לחלוץ תפילין קודם הדלקה ומסתמא היה יודע[יג] שכך היו רגילין לעשות[יד]:

ששת תקיעות. כמו שפירש בקונטרס שהיו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה[טו] אע״ג דקלא משמע לקמן דשלא רלשונות תקיעות הן דקתני התחיל לתקוע תקיעה שניה לא דווקא נקט תקיעה[טז] וכן מוכיח בפרק החליל (סוכה דף נג: וסס) דתנן אין פוחתין מכ״א תקיעות במקדש ואין מוסיפין על מ״ח תקיעות ומשיב באותן מ״ח שלא להבטיל את העם ממלאכה ואמר בגמרא מתניתין דלא כר׳ יהודה דתניא רבי יהודה אומר הפוחת אל יפחות משבע והמוסיף אל יוסיף על ט״ז ומפרש במאי פליגי ר׳ יהודה סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ואם ג׳ להבטיל את העם ממלאכה כולן תקיעות למה היה ר׳ יהודה מחשיבם כאחת:

והתניא שופר מטלטלין בו׳. תימה לר״י[יז] הא ע״כ האי דשרי לטלטל שופר היינו לצורך גופו או לצורך מקומו דמחמה לגל אפי׳ ר׳ שלא יגנב בפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:) דהיינו טלטול שלא לצורך ואומר ר״י דמשמע ליה דאסר בברייתא דלעיל אפי׳ לצורך גופו ומקומו מדקתני לפי שאין מטלטלין ולא קתני לפי שאין מצניעין[יח] וא״ת וכיון דאיירי הכא הא דמטלטל שופר היינו לצורך גופו[יט] א״כ תלולרות אמאי אין מטלטלין וי״ל דאלולרות מוקלה יותר משופר כמו שאפרש בסמוך ומיהו מתוך פירוש הקונטרס משמע דשופר הוי מלאכתו להיתר: הא

אלא לאכילת תרומה דלא אכלי כהנים תרומה עד דשלים בין השמשות דר׳ יוסי א״ר יהודה אמר שמואל [א]כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה תנ״ה כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה א״ר יוסי (ה) לא כוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה [ב]אלא בינונים א״ר יוסי בר׳ זבידא [ג]העושה מלאכה בשני בין השמשות חייב חטאת ממה נפשך א״ל רבא לשמעיה [ד]אתון דלא קים לכו בשיעורא דרבנן אדשימשא אריש דיקלי אתלו שרגא ביום המעונן מאי במתא חזי תרנגולא בדברא עורבי אי נמי אדאני: ת״ר שש תקיעות תוקעין ערב שבת ראשונה להבטיל את העם ממלאכה שבשדות שניה להבטיל עיר וחנויות שלישית להדליק את הנר דברי ר׳ נתן ר׳ יהודה הנשיא אומר שלישית לחלוץ תפילין [ה]ושוהה כדי צליית דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת אמר רשב״ג מה נעשה להם לבבליים שתוקעין ומריעין ושובתין מתוך מריעין תוקעין ומריעין הוו להו חמשה אלא שתוקעין וחוזרין ותוקעין ומריעין ושובתין מתוך מריעין מנהג אבותיהן בידיהן מתני ליה רב יהודה לרב יצחק בריה שניה להדליק את הנר כמאן לא כר׳ נתן ולא כר׳ יהודה הנשיא אלא שלישית להדליק את הנר כמאן כרבי נתן תנא דבי רבי ישמעאל [ו]שש תקיעות תוקעין ע״ש התחיל לתקוע תקיעה ראשונה נמנעו העומדים בשדה מלעדור ומלחרוש ומלעשות כל מלאכה שבשדות ואין הקרובין ראשין ליכנס עד שיבואו רחוקין ויכנסו כולם כאחד ועדיין חנויות פתוחות ותריסין מונחין התחיל לתקוע תקיעה שניה נסתלקו התריסין וננעלו החנויות ועדיין חמין מונחין על גבי כירה וקדירות מונחות על גבי כירה התחיל לתקוע תקיעה שלישית סילק המסלק והטמין המטמין והדליק המדליק ושוהה כדי צליית דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת א״ר יוסי (ו)(בר) חנינא שמעתי שאם בא להדליק אחר שש תקיעות מדליק שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת להוליך שופרו לביתו [ז]אמר לו [ח]אם כן נתת דבריך לשיעורין אלא מקום צנוע יש לו לחזן הכנסת בראש גגו ששם מניח שופרו לפי שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות והתניא שופר מיטלטל וחצוצרות אינם מיטלטלין אמר רב [ט](יוסי) לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור א״ל אביי וביחיד למאי חזי הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק

אלא לאכילה. וכולה מילתא דר׳ יוחנן לחומרא דלא תימא כי שליש בין השמשות דר׳ יהודה ליליא הוא ויכול וממילא נמי לענין מוצאי שבת לא אמרינן כר׳ יהודה דנימא דר׳ יוסי ליליא הוא ושרי: **בשני בין השמשות.** ערב שבת ומוצאי שבת בהעלם אחד אין כאן עוד אשם תלוי אלא חטאת: **ממה נפשך.** אי ליליא הוא חייב על ערב שבת ושל מוצאי שבת אינו כלום ואי יממא הוא חייב על מוצאי שבת ואין של ערב שבת כלום. וכגון דעבד ליה כל בין השמשות דליכא לספוקי להאי בתחילתו ולהאי בסופו: **בשיעורא דרבנן.** בין השמשות: **אתנו.** הדליקו את הנר מבעוד יום: **חזו תרנגולין.** היושבים על הקורות מבעוד יום וכן העורבים בשדה: **אדאני.** עשב הקרוי מלוו״א ועלין שלו נוטין לגד החמה שחרית כפופין למזרח ובחלי היום זקופין ולערב כפופים מאד למערב: **שש תקיעות.** אף התרועות במנין דסדר שלהן תקיעה תרועה ותקיעה: **להבטיל ממלאכה שבשדות.** ויהא להן שהות ליכנס לעיר: **להבטיל העיר.** ממלאכה: **והחנויות.** ממקח וממכר: **לחלוץ תפילין.** והלקת נר ברביעית: **להדליק פת בתנור.** ועדיין יש שהות כדי שיקרמו פניה שהיו ממהריס התקיעות כדי להוסיף מחול על הקדש: **ותוקע ומריע ותוקע.** הרי שש: **ושובת.** חל שבת עליו: **מנעדור.** מלחפור: **ויכנסו כולם לאחד.** שלא יחשדו הנכנסים באחרונה לומר שעשקו במלאכתן אחר ששמעו קול השופר שאין הכל מכירין מי קרובים ומי רחוקים: **תריסין.** הן דלתות [ט] החנויות ומסלקין אותן ומניחין ע״ג יתדות ומוכרין עליהן תבלין ושאר דברים ולערב מחזירין אותן לפתחים: **חמין.** מים חמין למזוג בהן יין לשתות: **סילק המסלק.** קדרות העשויות להסתלק למאכל הלילה: **והטמין המטמין.** את הרלויות למחרת: **חזן הכנסת.** שמש הציבור: **להוליך שופרו לביתו.** שהיה גג מיוחד בגובה העיר ומלמעיתה לתקוע שם ומשם מוליכו לביתו. אלמא אכתי לא נקיט קדושת שבת עלייהו: **לשיעורין.** פעמים שביתו קרוב פעמים שביתו רחוק: **בראש גגו.** שתקע שם: **שאין מטלטלין.** אפילו בדשות היחיד: **והתניא שופר מיטלטל.** לפי שכפוף לאשו ולאוי לשאוב בו מים ולשתות התינוק: **חצוצרות.** פשוטה ואינה רחויה אלא לתקוע והוי דבר שמלאכתו לאיסור ואסור משום מוקצה: לתינוק

מסורת הש״ס

א) [צ״ל בדרבי], ב) [צ״ל אמרו לו. דבש תמרן], ג) [מגילה יח: גיטין יד. ב״ב כט. מולין ט. נב.], ד) [צ״ל יוסף], ה) [חלוטות עי׳ ביצה יא: רש״י ד״ה תריסין],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר רבי יוסי בר אבין לא טוכנים: (ב) תוס׳ ד״ה אלא וכו׳ דא״כ הא דאמר:

גליון הש״ם

גמרא ושוהה כדי צלית דג. עי׳ בכ״ן בפירקין בהל׳ תנוכה דף י ע״ב:

רבינו חננאל

אוכלין בתרומה עד השלים ביה״ש דר׳ יוסי. אמר רב יהודה אמר שמואל כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה. תניא נמי הכי ר׳ יוסי אומר כוכב אחד יום שנים ביה״ש שלשה לילה. ולא כוכבים גדולים הנראים ביום, ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה, אלא בינונים. ירושלמי בתחילת ברכות כמה כוכבים יצאו ויהיה לילה, ר׳ פינחס בשם ר׳ אבא בר אבא כוכב א׳ ודאי יום, שנים ספק, ג׳ לילה. ואסיקנא הדא דתימר באילין דלית אורחיהון למיתמי ביממא, ברם באילין דאורחיהון למיתמחי ביממא לא משערינן בהו. א״ר יוסי בר אבין ובלחוד דתימחון תלתא כוכבים בר מזל) חד כוכבתא. אמר להו **רבא לבני מחוזא** ג)אתון דלא קים לכו בשיעורא דרבנן אוקימנא שמשא בריש דיקלא אתלו, פירוש אדליקו שרגא, ביום המעונן במתא חזי תרנגולא אימתי עיילי בקינייהו, בדברא חזו עורבי אימתי עיילו בקינייהו. א״נ אדוני פי׳ ירקות השדה הן ידועין העלין שלהן בבוקר מתפתחין ומתפשטין ומבין השמשות מתכווצין ונראין כסתומין. **העושה מלאכה בשני בין השמשות** בע״ש ובשבת חייב חטאת, ממה נפשך אי ביה״ש יום הוא הנה נתחייב במלאכה שעשה בשבת, אם לילה הוא נתחייב במלאכה שעשה בע״ש. ת״ר ר׳ תקיעות **תוקעין בע״ש.** תקיעה אחת להבטיל המלאכה שבשדות, שניה להבטיל מלאכה שבעיר ושבחנויות, שלישית להדליק נר דברי ר׳ נתן, ר׳ יהודה הנשיא אומר שלישית לחלוץ את התפילין כו׳. **תנא** דבי שמואל ו׳ תקיעות תוקעין ע״ש, התחילו לתקוע ראשונה נמנעו הכל מלחרוש ומלעדור ומלזרוע, ואין הקרובים נכנסין עד שיגיעו רחוקים, הגיעו רחוקים נכנסו הכל ועדיין חנויות פתוחות ותריסין מונחים. תקע שניה נסתלקו התריסין וננעלו החנויות ועדיין החמין והקדירות מונחין ע״ג הכירה. תקע שלישית סילק המסלק והטמין המטמין והדליק המדליק ושוהה כדי לצלות דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת וכו׳. **ואסיקנא** מקום צנוע יש בראש גגו ששם מניח את השופר, שאין מטלטלין לא את השופר ולא את חצוצרות.

מוסף תוספות

א. [ד]האי דלא קאמר כי שלים ביה״ש דר׳ יהודה נמי בהנים טובלים בו לר׳ יוסי. תוס׳ הל״ק. ב. אחר ביה״ש דר׳ יהודה. תוס׳ הל״ש. ג. ביה״ש דר׳ יוסי. תוס׳ הל״ש. ד. דשלים ביה״ש. תוס׳ הל״ש. ה. אבל יודעים היו בודאי שלא הי׳ מתחיל עד דשלים ביה״ש דר׳ יהודה, [וכיון ד]שמא מיד הי׳ מתחיל, הלכך קאמר דוקא כל ביה״ש דר׳ יהודה, לר׳ יוסי כהנים טובלים בו, או שמא הי׳ מאריך אחריו הרבה. תוס׳ הל״ש. ו. כיון דמפסק׳ פסק הלכה כתרוייהו. תוס׳ הל״ש. ז. דר׳ יהודה הנשיא לא פליג אלא בשלישית. תוס׳ הל״ש. ח. [דא״כ] הו״ל לפרושי. תוס׳ הל״ש. ט. ואי ס״ד דמדליקין בשנייה א״כ אתיא כר׳ יהודה הנשיא. תוס׳ הל״ש. י. מוכיח דהדלקת הנר קודם לחליצת תפילין. תוס׳ הל״ש. יא. דודאי תפילין ברישא, אלא. תוס׳ סנהדרין סח. ד״ה סיפן. יב. של ר׳ אליעזר. תוס׳ הל״ש. יג. באביו. תוס׳ הל״ש. יד. בכל ערב שבת, ולכך הי׳ תמה ואמר כמדומה שדעת אבא נטרפה, אלא השתא הוא דגער בו אביו. תוס׳ הל״ש. טו. ולתרוצא נמי קרי תקיעה. תוס׳ הל״ש. טז. דתרועה היא. תוס׳ סוכה נג: ד״ה רבי יהודה. יז. מאי קא פריך. תוס׳ הל״ש. יח. אלמא כל מיני טלטול אסור, אפי׳ לצורך גופו. תוס׳ הל״ש. יט. או למקומו. תוס׳ הל״ש.

רב נסים גאון

במאי קמיפלגי ה) בפלוגתא דר׳ אליעזר והורקנוס בנו. תמצא פירוש דבריהם במסכת סנהדרין בסוף פרק ד׳ מיתות (דף סח), תניא כשחלה ר׳ אליעזר נכנסו חכמי ישראל אצלו והוא יושב בקינוף שלו והן יושבין בטריקלין שלו, ואותו היום ערב שבת היה ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפילין, גער בו אביו ויצא בנזיפה. אמר להן חבריו של אבא כמדומה שדעתו של אבא נטרפה. אמר לו דעתך ודעת אמך נטרפה היאך מניחין איסור סקילה ועוסקים באיסור שבת. סבר ר׳ אליעזר הדלקת הנר שהוא איסור סקילה קודמת לחליצה תפילין שהיא איסור שבות וצריך להקדים הדלקת הנר ואחר כן יחלוץ, והורקנוס בנו סבר חליצת תפילין קודמת להדלקת הנר. ותמצא בפרק במה מדליקין דבני מערבא מעשה בר׳ אליעזר שהיה גוסס בערב שבת עם חשיכה ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפילין, ואמר לו בני הנחת מצות הנר שהיא שבות וחייבין עליה כרת ובאת לחלוץ תפילין שהן רשות ואינן אלא מצוה.

ה) נראה דמסבר כאן בדעת הגאון ולכך לגיין על הברייתא דשלישית להדליק את הנר ר״י הנשיא אומר שלשית לחלוץ תפילין וע״ז אמר דקמפלגי כפולגתא דר״א והורקנוס בנו וכו׳ ועי׳ תוס׳ ד״ה ר״י.

ו) [ל״ל אמרו לו. דבש תמרן], ג) [מגילה יח: גיטין יד. ב״ב כט. מולין ט. נב.], ד) [צ״ל יוסף], ה) [חלוטות עי׳ ביצה יא: רש״י ד״ה תריסין],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר רבי יוסי בר אבין לא טוכנים: (ב) תוס׳ ד״ה אלא וכו׳ דא״כ הא דאמר:

גליון הש״ם

גמרא ושוהה כדי צלית דג. עי׳ בכ״ן בפירקין בהל׳ תנוכה דף י ע״ב:

רבינו חננאל

אוכלין בתרומה עד השלים ביה״ש דר׳ יוסי. אמר רב יהודה אמר שמואל כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה. תניא נמי הכי ר׳ יוסי אומר כוכב אחד יום שנים ביה״ש שלשה לילה. ולא כוכבים גדולים הנראים ביום, ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה, אלא בינונים. ירושלמי בתחילת ברכות כמה כוכבים יצאו ויהיה לילה, ר׳ פינחס בשם ר׳ אבא בר אבא כוכב א׳ ודאי יום, שנים ספק, ג׳ לילה. ואסיקנא הדא דתימר באילין דלית אורחיהון למיתמי ביממא, ברם באילין דאורחיהון למיתמחי ביממא לא משערינן בהו. א״ר יוסי בר אבין ובלחוד דתימחון תלתא כוכבים בר מזל) חד כוכבתא. אמר להו **רבא לבני מחוזא** ג)אתון דלא קים לכו בשיעורא דרבנן אוקימנא שמשא בריש דיקלא אתלו, פירוש אדליקו שרגא, ביום המעונן במתא חזי תרנגולא אימתי עיילי בקינייהו, בדברא חזו עורבי אימתי עיילו בקינייהו. א״נ אדוני פי׳ ירקות השדה הן ידועין העלין שלהן בבוקר מתפתחין ומתפשטין ומבין השמשות מתכווצין ונראין כסתומין. **העושה מלאכה בשני בין השמשות** בע״ש ובשבת חייב חטאת, ממה נפשך אי ביה״ש יום הוא הנה נתחייב במלאכה שעשה בשבת, אם לילה הוא נתחייב במלאכה שעשה בע״ש. ת״ר ר׳ תקיעות **תוקעין בע״ש.** תקיעה אחת להבטיל המלאכה שבשדות, שניה להבטיל מלאכה שבעיר ושבחנויות, שלישית להדליק נר דברי ר׳ נתן, ר׳ יהודה הנשיא אומר שלישית לחלוץ את התפילין כו׳. **תנא** דבי שמואל ו׳ תקיעות תוקעין ע״ש, התחילו לתקוע ראשונה נמנעו הכל מלחרוש ומלעדור ומלזרוע, ואין הקרובים נכנסין עד שיגיעו רחוקים, הגיעו רחוקים נכנסו הכל ועדיין חנויות פתוחות ותריסין מונחים. תקע שניה נסתלקו התריסין וננעלו החנויות ועדיין החמין והקדירות מונחין ע״ג הכירה. תקע שלישית סילק המסלק והטמין המטמין והדליק המדליק ושוהה כדי לצלות דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת וכו׳. **ואסיקנא** מקום צנוע יש בראש גגו ששם מניח את השופר, שאין מטלטלין לא את השופר ולא את חצוצרות.

ו) נראה דמסבר כאן בדעת הגאון ולכך לגיין על הברייתא דשלישית להדליק את הנר ר״י הנשיא אומר שלשית לחלוץ תפילין וע״ז אמר דקמפלגי כפולגתא דר״א והורקנוס בנו וכו׳ ועי׳ תוס׳ ד״ה ר״י.

ז) נראה דמסבר כאן בדעת הגאון ולכך לגיין על הברייתא דשלישית להדליק את הנר ר״י הנשיא אומר שלשית לחלוץ תפילין וע״ז אמר דקמפלגי כפולגתא דר״א והורקנוס בנו וכו׳ ועי׳ תוס׳ ד״ה ר״י.

ח) נראה דמסבר כאן בדעת הגאון ולכך לגיין על הברייתא דשלישית להדליק את הנר ר״י הנשיא אומר שלשית לחלוץ תפילין וע״ז אמר דקמפלגי כפולגתא דר״א והורקנוס בנו וכו׳ ועי׳ תוס׳ ד״ה ר״י.

ט) נראה דמסבר כאן בדעת הגאון ולכך לגיין על הברייתא דשלישית להדליק את הנר ר״י הנשיא אומר שלשית לחלוץ תפילין וע״ז אמר דקמפלגי כפולגתא דר״א והורקנוס בנו וכו׳ ועי׳ תוס׳ ד״ה ר״י.

מניח את השופר, שאין מטלטלין לא את השופר ולא את חצוצרות.

ט) נראה דמסבר כאן בדעת הגאון ולכך לגיין על הברייתא דשלישית להדליק את הנר ר״י הנשיא אומר שלשית לחלוץ תפילין וע״ז אמר דקמפלגי כפולגתא דר״א והורקנוס בנו וכו׳ ועי׳ תוס׳ ד״ה ר״י.

ג) וכן בספר דברי יוסף מביא ג״כ נוסחא זו בשם ש״ס כ״י.

לתינוק עני. שעל הציבור לפרנסו: **הא ר' יהודה.** שופר מיטלטל וחצוצרות אינן מיטלטלין דמוקצה הוא אבל שופר תורת כלי עליו כדאמרן לעיל: **הא.** דקתני תרוייהו מטלטלין ר' שמעון היא דלית ליה מוקצה: **הא.** דקתני אף שופר אין מטלטלין ר' נחמיה דאמר לתינוק בציבור נמי חזי לגמע לתינוק עני ותו הא דתניא כשם שמטלטלין את השופר כך מטלטלין את חצוצרות מני אלא לא קשיא הא ר' יהודה הא א"ר שמעון הא [ו]ר' נחמיה ומאי שופר נמי חצוצרות כדרב חסדא דא"ר חסדא [ז]הני תלת מילי אישתני שמייהו מכי חרב בית המקדש חצוצרתא שופרא שופרא חצוצרתא למאי נפקא מינה לשופר של ראש השנה ערבה צפצפה צפצפה ערבה למאי נ"מ ללולב פתורה פתורתא פתורתא פתורה למאי נ"מ למקח וממכר אמר אביי אף אנו נאמר הובלילא בי כסי בי כסי הובלילא למאי נפקא מינה [ח]למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות דמצד אחד כשירה ומשני צדדים טריפה אמר רב אשי [ט]אף אנו נאמר בבל [י]בורסיף בורסיף בבל למאי

לשופר של ראש השנה. אין תוקעין אלא באותו שעה הארץ קורין חצוצרות והוא שופר או אם בא עם הארץ לשאול במה יתקע אומרים לו בחצוצרות: **לפצפה.** פסולה לגולב ועלה שלה עגול וקנה שלה לבן כדאמרן בסוכה[ו]: **פתורה.** מתחילה היו קורין לגדול פתורה ולקטנה פתורתא ועכשיו נשתנו: **אף אנו נאמר.** אף אנו יכולים להוסיף אדרב חסדא לומר שגם זה נשתנה: **הובלילא.** מתחילה היו קורין להמסס הובלילא ולבית הכוסות בי כסי ועכשיו נשתנו: המסס הוא הסמוך לבית הכוסות עשוי סגלגל כמין כדור ובתוכו קליפות קליפות הרבה כגלגל של ריחיים וקורין ליגפי"ל ודופנו דק מאד: בית הכוסות סוף הכרס שקורין פאנל"ל ויש בו עודי שקורין דובלו"ן ותוכו עשוי כמין כוס. עודי בית הכוסות דופן כפולה ודבוקין הכפלים זה בזה בשומן: **מצד א'.** שלא ניקב אלא א' מן הכפלים כשרה שחבירו סותמו: **מב' לדדין.** שניקבו שניהם טריפה. ובבית הכוסות הוא דאיכא לפלוגי בין לד א' לשני לדדין אבל בהמסס אפי' מצד א' שלא נראה הנקב לחוץ אין זו סתימה לפי שהדופן דק מאד: לגיטי

א) [לקמן קכג. קכד. קמו. עירובין לה. ביצה לב.], **ב)** סוכה לד. ע"ש, **ג)** [מכות עו: חולין מח: נ:], **ד)** [סוכה לד. ע"ש], **ה)** [עי' בערוך ערך מצלצל וכפנה"דרין קט. מאי טורסיף וכו'], **ו)** [לקמן קמו.], **ז)** [דף לד.], **ח)** [וסס], **ט)** [חולין מכ.], **י)** חולין מג.;

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הא ר' יהודה וכו' ומוקי לה כר' יהודה. וע"ש ע"ב תוס' ד"ה הא אין עליה: **בא"ד** דאסור לר' יהודה. עי' פיכ"י סס ד"ה אלא לתרגוליו:

לעזי רש"י

ציגפיי"ל. הקיבה השלישית של מעלי-הגירה. **פאנצ"א [פנצ"א].** הקיבה הראשונה של מעלי גירה. **דובלו"ן.** קיפול בקיבה השניה של מעלי גירה.

מוסף רש"י

חצוצרתא. פשוטה ואינה של מיל (סוכה לד.). **שיפורא.** כפוף (שם). **צפצפה.** ועכשיו נשתנית שמה וקורין לו ערבה (שם). **פתורתא פתורא.** שאחת גדולה ושאחת קטנה, ושם היו רגלין לקרות גדולה חלף קטנה ושל קטנה לגדולה (שם). **אף אנו נאמר.** אף אני יש בידי עוד אחד שנתחלף שמה (שם). **הובלילא.** ליגפיי"ל (שם). **למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות.** מקום יש בראש הכרס סמוך לבית הכוסות, שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו עודי שני כפלים כפולים ודבוקים ובלע"ז דלבוליי"ן, ונמצא אחת תחוב באותו עודי ואותן עודיו אפשר לה שלא נקבתם כולה (כתובות עו: וכעי"ז חולין מט.). **דמצד אחד.** שנקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השנית (חולין שם) ואין הנחט נראה אלא מצפיים (כתובות שם). **כשרה.** שאין זה נקב (שם) שהבריחה מגיעה עליה (חולין שם).

רב נסים גאון

למאי נפקא מינה למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. תגד אצל דלך [תמצא עיקר זה] בפרק אלו טריפות [דף נ] ובכתובות בפרק המדיר [דף עו].

רבינו חננאל

ותניא מטלטלין שופר וחצוצרות ותניא מטלטלין שופר ולא חצוצרות. ואוקימנא להו הא ר' יהודה הא ר' שמעון והא ר' נחמיה.

הדרן עלך במה מדליקין.

הא ר' יהודה. לר' יהודה מטלטלין שופר אע"ג דמלאכתו לאיסור שרי לטלטלו לצורך גופו ומקומו כדמוכח בפרק כל הכלים (לקמן קכד:) דאמר רב מכבדות של מילתא מותר לטלטל בשבת ושל תמרה אסור פירוש לפי שמלאכתו לאיסור ור' אלעזר אמר אף של תמרה במאי עסקינן אילימא לצורך גופו ומקומו בהא לימא רב של תמרה לא והא רב כרבא ס"ל דשרי דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ואי ר' יהודה אסר[א] והא רב סבר כר' יהודה דאית ליה מוקצה ובפרק תולין (לקמן דף קמא: וסס) גבי הא דפריך לאביי[ב] [ורבא] ממנעל שעל גב האימוס[ג] משמע בהדיא דשרי ר"י בדבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ותניא נמי בפרק כירה (לקמן דף מד.) ר' יהודה אומר כל הגרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הגר שהדליקו בו בשבת אבל בחצוצרות אסר משום דכיון דלא חזי למלאכת היתר אלא מעט מקלה ליה לגמרי ממלאכת היתר והוי כמטה שיחדה למעות והניח עליה מעות דאמר רב יהודה א"ר (לקמן דף מד:) דאסור לטלטלה[ד] ומוקי לה כר' יהודה וכמו קינה של תרנגולים דמשמע לקמן (דף מה:) [ה]דאסור לר' יהודה אפי' לצורך גופו ומקומו: **הא ר' שמעון.** דלית ליה מוקצה אלא מוקצה מחמת חסרון כיס ודוקא לצורך גופו או מקומו הוא דשרי אבל מחמה לגל מודה ר"ש דאסור דתנן בפרק כל הכליס (לקמן דף קכב:) נוטל אדם את הקורנס לפצע בו את האגוזים קורדום לחתוך בו דבילה אבל מחמה לגל אסור וכר' שמעון היא מדקתני סיפא מחט של יד ליטול בו את הקוץ ובהגהנקין (סנהדרין דף פד:) מוקי לה כר' שמעון ובשילהי האורג (לקמן קז.) נמי מוכח מינה דמפיס מורסא מותר לכתחילה וההיא דמפיס מורסא מוקמא כר"ש ברישא פ' ח' שרצים (לקמן דף קז:) ובפ' בתרא (לקמן קנז.) נמי פשיטא לן דמתניתין דכל הכליס אתיא כר"ש דקאמר דבמוקצה מחמת חסרון כיס מודה ר"ש דתנן כל הכליס ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה[ד] וגבי מכבדות של תמרה (דף קכד:) דפריך אלא מחמה לגל בהא לימא ר' אלעזר אף של תמרה ואי שרי ר"ש אף מחמה לגל מאי קושיא דילמא ר' אלעזר כר"ש ס"ל[ה]:

הא ר' נחמיה. הכיא דאסרה שופר וחצוצרות דתניא בפרק חבית (לקמן דף קמו.) אפי' תרווד אפי' טלית אפי' סכין אין נוטלין אלא לצורך תשמישן ופי' בקונטרס תשמישן המיוחד להם ומשמע לפי' דכלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו לשום צורך דהא מיוחד למלאכת איסור ואנן בעינן שיהא מיוחד לצורך אותו דבר שנוטלו בשבת וקשה לר"ת דאמר בפרק חבית (ג"ז שם) חותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ומוקי לה כר' נחמיה וכן בפרק בכל מערבין (עירובין דף לה. וסס) הכא במנעול דקטיר במיתנא ובעי סכינא למיפסקיה ומוקי כר' נחמיה ואמאי אסר בסכין כיון שהוא עומד ומיוחד לחתיכה והר"ר שמעון הזקן הקשה לפירוש הקונטרס דהיכי קאמר רבא בפרק כל הכליס (לקמן דף קכד.) ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו או לצורך מקומו אין מחמה לגל לא היכי שרי לצורך מקומו והלא אין זה תשמיש המיוחד לו א)ודוחק ר"ת לומר לפי' הקונטרס דקערות אחר שאכלו בהן דדרך להסירן כל שעה חשיב לצורך גופו ומקומו תשמיש המיוחד לו ונראה לר"ת דלא שרי ר' נחמיה אלא תשמיש הרגיל לעשות בו בחול אפי' אינו תשמיש המיוחד לו ואפי' דבר שמלאכתו לאיסור שרי כיון שדרך אותו תשמיש ממנו בחול כגון קורנס לפצע בו את האגוזים וקורדוס לחתוך בו את הדבילה והיינו לצורך תשמישו דקאמר כלומר מה שרגיל לעשות בו בחול ולא אתא לאפוקי אלא מחמה לגל וכגון תשמיש שאינו רגיל לחתוך כגון חותלות של תמרים בסכין או מנעול דקטיר במיתנא ושופר נמי אין דרך בחול לגמע בו מיס לתינוק והסקה בכליס דתניא בפרק כל הכליס (לקמן דף קכד:)[ו] אין מסיקין בכליס כו' ומוקי לה כר' נחמיה ומביא ר"ת ראיה מפרק כל הכליס (ג"ז שם) דתנן כל הכליס ניטלין לצורך ושלא לצורך ר' נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך ומפרש רבה בגמרא דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אין לצורך מקומו לא והשתא מה לו להזכיר דבר שמלאכתו לאיסור כיון דמתניתין לא איירי אלא במלאכתו להיתר אלא ולאי משום ר' נחמיה נקטיה דבעי למימר ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' דבר שמלאכתו להיתר כו' ומשום דמשוה ר' נחמיה מלאכתו להיתר למלאכתו לאיסור נקט מלאכתו לאיסור דלר' נחמיה תרוייהו לצורך גופו שרי ולצורך מקומו לא ולרבא תרוייהו לצורך גופו ומקומו שרי מחמה לגל ולשון אפי' משמע נמי הכי:

למחט שנמצאת. דתניא באלו טרפות (חולין דף נ. וסס) ובהמדיר (כתובות דף עו:) מצד אחד כשירה מב' צדדין טרפה ופי' בקונטרס בעובי בית הכוסות הוא דאיכא לפלוגי הכי אבל בהמסס אפי' מצד אחד שלא נראה הנקב לחוץ טרפה דאין זו סתימה והקשה ה"ר אליעזר ממי"ץ דהא תנן[ז] המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ משמע דבהמסס נמי לא מיטרפה אלא בנקב מפולש ואור"י דהאי לחוץ לא לגמרי לחוץ[ו] אלא כלומר לגד חוץ לאפוקי ניקבו זה לתוך זה דכשירה כדקתני בתר הכי וקמ"ל דמצד אחד כשירה אע"ג דניקב עור אחד שלם אבל הא דקתני מב' צדדין טרפה אין חידוש[ד] אי נמי מב' צדדין טרפה נמי חידוש הוא דקמ"ל אע"פ שסוכב על המסס[ח] וס"ד[ט] שמגין[י] כמו חלחולת שנקבה וירכים מעמידין אותה דכשירה קמ"ל דהכא טרפה ור"ת אומר דבהמסס נמי מצד אחד כשירה ופשיטא דלא הויא טרפה אא"כ ניקב נקב מפולש לחוץ דאין סברא שיהיה טרפה בשום מקום אלא בנקב מפולש והא דנקט בברייתא בית הכוסות לאשמועינן מצד אחד כשירה[יא] אע"ג דניקב עור שלם[יב] ונפקא מינה הא דשמעינן דאישתני שמייהו אע"ג דדינם שוה דאי לא אשמעינן ה"א דהאי דקתני מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות היינו[יג] דקרו השתא בי כסי שאין לו אלא עור אחד והוה אתי למימר דדוקא בההוא מצד אחד כשירה[יד] אבל במאי דקרו[טו] הובלילא[טז] אפי' מצד אחד טרפה כיון שניקב עור אחד שלם[יז] להכי אשמעינן דאישתני שמייהו[יח] דאפי' בהובלילא מצד אחד כשירה[יט] ועוד אור"י דמצינו למימר כפי' רש"י דבהמסס אפי' מצד אחד טרפה[כ] דחיישינן שמא ניקב לחוץ וחזר והבריא כמו ישב לו קוץ בווש[כא] דהכי הלכתא התם דחיישינן שמא הבריא וחוששין לספק דרוסה ואפי' למאן דלא חיש התם בקוץ שמא במחט שהוא דק חיש והא דבעי באלו טרפות ניקבו לחוץ היינו כגון דידעינן דשוב לא הבריא כגון שאכלה מחט בפנינו ושחטוה מיד: נפקא

א) ועוד קשה הא דמ"ל אביי (שם) לרבה אלימא דר"ע קערות היכי מטלטלים להו ולרבה (דיליה) [אלימא דר"ע] מי ניחא הא לא מטלטלי אלא לתשמיש המיוחד לו ודוחק ר"ת כו':

מוסף תוספות

א. א"כ רב היכי ס"ל הכי. תוס' הכל"ש. ב. דאמ' דבר שמלאכתו לאיסור מטלטלו, לצורך מקומו אסור. תוס' הכל"ש. ג. ומוקי לה בדפוי וכו' יהודה וכדתניא וכו' ודייק טעמא דדפוי, הא אינו דפוי לא, ופריך לרבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור, לצורך מקומו מותר, ומשני ההיא ר' יהודה משום ר' אלעזר היא, אבל ר' יהוד' גופי' ס"ל אפי' אינו דפוי מותר. תוס' הכל"ש. ד. ומנין פשוט לו דההיא משנה ר"ש היא, אלא לאו משום דפשיטא לי' דכולה מתניתי' דכל הכלים כר"ש אתיא. תוס' הכל"ש. ה. אלא משמע דפשיטא לי' לתלמודא דליכא מאן דשרי דבר שמלאכתו לאיסור מחמה לצל. תוס' הכל"ש. ו. שיהא מפולש. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. ז. ואגב דנקט מצד אחד כשרה נקט נמי מב' צדדין טריפה אע"ג דמילתא דפשיטא היא. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. ח. ומדובק שם בשומן. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. ט. דאותו דבקות. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. י. אפי' וכו' שניקבו שני העוררות וכו' שלא יצא הרעי. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. יא. רבותא ק"ל, לפי שיש לו שני עורות, וקמ"ל. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. יב. אפ"ה כשרה עד שניקבו שניהם וכו' וא"ת הא אמרינן וכו' למאי נפק"מ למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות, איתא, הא בתרוייהו אמרי' מצד א' כשרה מב' צדדים טרפה גם בהובלילא, וי"ל. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. יג. בהובלילא דהיינו המסס. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. יד. כיון שלא ניקב אלא חצי עור והנשאר מגין יפה. ריטב"ם. טו. עכשיו. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. טז. היינו מה שהיו רגילים לקרות בית הכוסות. תוס' חולין נ: ד"ה מחט. יז. ואין חבירו מגין עליו. ריטב"ם. יח. ותנא בית הכוסות ממש קתני. ריטב"ם. יט. וכ"ש בהמסס. ריטב"ם. כ. ואפי' אח"ל דאין סברא שיהא טריפה הואיל ולא ניקב אלא חצי עור. תוס' חולין נ: ד"ה מחט.

עין משפט נר מצוה

קלח א מיי' פכ"ה מהל' שבת הל' ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף ג ד:

נפקא מינה לגיטי נשים. מה שפי׳ בקונטרס לענין שיהא שם עירו ושם עירה אין נראה לרש״ל דבגל הוא שם מדינה ולא שם העיר כדאמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עח.) כל המרלות עיסה לאדם ישראל ואדם ישראל עיסה לנבל וקאמר נמי התם [1] עד היכן היא בגל ולא אשכחן שום דוכתא עיר ששמה בגל אלא מדינה היא ואין כותבין שם מדינה בגט:

הדרן עלך במה מדליקין

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא. נראה לר״י דקש היינו זנבות השבולים שנשאר בשדה[א] הנקרא אשטובל״ל בלעז ותבן הוא הנקצר עם השבולת דהכי משמע לקמן בפרק שואל (לקמן דף קנ:) דקאמר בשלמא קש משכחת לה במחובר אלא תבן היכי משכחת לה ומסיק בתבנא סריא והא דאמר בריש המקבל (בבא מציעא דף קג.) גבי מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור משום דאמר ניחא לי דתיתבן ארעאי הוה ליה למימר דתיתקש דהנשאר בקרקע נקרא קש כדפירש רש״י אלא משום דתיתבן משמע טפי לשון זיבול[ב] נקט ליה[ג]: **לא** יתן עד שיגרוף. פירש בקונטרס משום תוספת הבל ואין נראה לר״י[ג] דאפילו גרופה וקטומה היא מוספת הבל יותר מכמה דבריס השנויין בבמה טומנין[ד] ועוד דתניה שרי להסהות אף כשאינה גרופה[ה] ולא אסרו מוסיף הבל אלא דוקא בהטמנה[ו] אבל להסהות שרי[ז] וכשאינה גרופה אסרי רבנן דתניה משום דילמא אתי לאחתויי:

חמין ותבשיל. נראה לר״י דסתם חמין ותבשיל היינו אפי׳ לא בשיל כל צרכו אלא כמאכל בן דרוסאי דהא כי מוקי מתניתין להחזיר תנן[ח] הוי מתניתין כתניה דשרי חמין ותבשיל להסהות על גבי כירה אפילו בשאינה גרופה אפילו לא בשיל כל צרכו ולא כרבנן ואמאי דילמא מתניתין אפילו כרבנן ומתני׳ בחמין ותבשיל שנתבשלו כל צרכן דמודו רבנן דמסהין ע״ג כירה שאינה גרופה וקטומה[ט] אלא ודאי משום דסתם חמין ותבשיל כמאכל בן דרוסאי נמי משמע ומיהו סתם חמין ותבשיל הוי נמי בשיל כל צרכו כדמוכח בסוף שמעתין (דף לח.) גבי קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר אע״פ שיש לדחות ושם אפרש בע״ה ואפילו אי סתם חמין ותבשיל לא הוה בשיל כל צרכו צריך לומר הא דאסרי בית שמאי להחזיר היינו אפילו חמין שהוחמו כל צרכן וכן לבית הלל באינה גרופה מדקאמר בגמרא (דף לח:) ואף רבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת דאמר רבי אושעיא פעם אחת כו׳ והעלנו לו קומקומוס של חמין ומזגנו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו ואי לא אסיר בהוחמו כל צרכן מנא ליה דמחזירין אפילו בשבת דילמא הוחם כל צרכו הוה ואם תאמר ואם סתם חמין ותבשיל הוי בין בשיל כל צרכו בין לא בשיל אם כן סברי בית שמאי מצטמק ויפה לו אסור כיון דאסיר תבשיל שבישל כל צרכו ואם כן היכי שרי חמין שלא הוחמו כל צרכן והא יפה לו הוא ואור״י דודאי תבשיל אסרי בית שמאי משום דלעולם יפה לו אע״ג דנתבשל כל צרכו אבל חמין שאין יפה להם אלא עד כדי צרכן אבל מכאן ואילך רע להן כדמוכח לקמן[י] לא אסרי בית שמאי[יא] דליכא למיגזר שמא יאתה דבלא חיתוי יוחמו כל צרכן: **וב״ה אומרים אף מחזירין.** אפילו בשבת מחזירין ב) כדאמר בגמרא ולשון נוטלין נמי משמע[יב] דבשבת מיירי דבחול לא הוה צריך למיתני נוטלין[יג] ולמאן דאסר להחזיר אסר אפילו בחול לבית הלל כשאינה גרופה ולבית שמאי אפי׳ בגרופה מדקאמר בגמרא לדברי האומר מחזירין מחזירין אפילו בשבת משמע דעיקר פלוגתא הוי בחול ועוד מדקדק ר״ת מדקאמר לא יתן עד שיגרוף[יד] ואי לא יתן לא יחזיר בשבת הוא איך יגרוף או יקטוס בשבת [טו] והוה ליה למימר אלא אם כן גרף וקטס אלא בחול נמי אסור להחזיר ואי״ת מה שיעור הוא נותן לאסור בע״ש דהיכא דסלקו בהשכמה פשיטא דשרי להחזיר ואומר ר״י דמשעה[יח] שלא יוכלו להרתיחו מבעוד יום אסור להחזיר[יט] ומיהו[כ] בשבת אפילו רותח אסור להחזיר למאן דאסר דאי לאו הכי מנא ליה דרבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת[כא] דילמא קומקמוס של חמין רותח הוה[כב] ועוד אומר ר״י דמלינו למימר דבערב שבת נמי אסור[כג] להחזיר אפילו רותח משעה שאם היה קר לא היה יכול להרתיח מבע״י[כד] וקשה לרש״ל היכי שרי להחזיר קדרה על גבי כירה בשבת והא אמר בפרק המביא כדי יין (ביצה דף לג: ושם) דביצים וקדרה וחביתא ופוריא[כה] מלמטה למעלה אסור משום אהל[כו] ואור״י דכי אסרו חכמים אהל ערלאי ה״מ כשעושה הדפנות תחלה ואח״כ הכיסוי אבל[כז] הכא שדופני הכירה כבר עשויות מאיליהן[כח] לא אחמור רבנן לאסור ליתן קדרה על גבה ומיהו הא דאמר בהמוצא תפילין (עירובין דף קב.) גבי דיכרי דרב הונא דאמר ליה כרוך בודיא ושייר בה טפח למחר מוסיף על אוהל ערלאי הוא משמע דבלא שיור אסור אע״ג דהדפנות כבר עשויות אור״י התם משום דדמי אהל טפי[כט] אסור אפי׳ בלא עשיית דפנות אבל קדרה דלא דמי אהל כולי האי לא אסרו חכמים בלא עשיית דפנות: לעולם

גרופה וקטומה, או דילמא נתינה זו החזרת הקדירה היא בשבת, וקמ״ל דאסור להחזיר אלא ע״ג כירה קטומה או גרופה אבל לשהות מותר, ומתניתין מני חנניה היא דתניא כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי כירה אע״פ שאינה גרופה או קטומה.

למאי נפקא מינה לגיטי נשים:

הדרן עלך במה מדליקין

כירה [א]שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין: **גמ׳** איבעיא להו האי לא יתן לא יחזיר הוא אבל לשהות משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום ומני חנניה היא דתניא [ב]חנניה אומר [ג]כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי כירה אע״פ שאינו גרוף ואינו קטום או דילמא [ד]לשהות תנן ואי גרוף וקטום אין אי לא לא וכל שכן להחזיר ת״ש מדקתני תרי בבי במתני׳ ב״ש אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל ב״ש אומרים נוטלין אבל לא מחזירין וב״ה אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן הכי קתני כירה שהסיקוה בקש ובגבבא משהין עליה תבשיל בגפת ובעצים לא ישהא עד שיגרוף או עד שיתן אפר ומה הן משהין בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל וב״ה אומרים חמין ותבשיל וכי היכי דפליגי בלשהות פליגי נמי בלהחזיר שבית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אלא אי אמרת להחזיר תנן הכי קתני כירה שהסיקוה בקש ובגבבא מחזירין עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן אפר ומה הן מחזירין בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין א) תו למה לי לעולם

לגיטי נשים. דקיימא לן[ב] בני בבל בקיאין שלריך לכתוב גט לשמה והמביא גט משם אין לריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ובני שאר ארלות אין בקיאין ולריך ועכשיו בני בורסיף היא בבל ובבל של עכשיו היא בורסיף והן עמי האלן כדאמרינן בעלמא (סנהדרין דף קט.) בור שאפי׳ שנטלו מימיו. ואני אומר נפקא מינה לגיטי נשים לענין שינה שמו ושמה ושם עירו ועירה פסול ולריך לכתוב שם של עכשיו:

הדרן עלך במה מדליקין

כירה. עשויה כעין קדירה ונותנין קדירה לתוכה: **קש.** זנבות השבולין: **גבבא.** הנגבב מן השדה אישטובל״ל: **גפת.** פסולת של שומשמין שהוליא שומן: **עד שיגרוף.** הגחלים משום דמוסיף הבל וטעמא פרישנא בפרק דלעיל[ג] שמא יחתה בגחלים: **או עד שיתן אפר.** על גבי גחלים לכסותם ולשנהם: **בית שמאי אומרים.** נותנין עליה חמין אחר שגרפה דלא לריכי לבשולי דליכא למגזר[ד] שמא יחתה: **אבל לא תבשיל.** דניחא ליה בישוליה ואתי לאחתויי. ת״נ נתקיימה מחשבתו ומיחזי כמבשל (א): **לא מחזירין.** בשבת דמיחזי כמבשל: **אף מחזירין.** הואיל וגרוף: **גמ׳ קטום.** היינו נתן אפר על הגחלים דאפר מתרגמינן קיטמא[ה]: **פרי בני.** בית שמאי אומרים חמין וכו׳ ותו תנא בבא אחריתי נוטלין ולא מחזירין: **ומה הן משהין.** בגרוף וקטום: **פליגי נמי בלהחזיר.** את המותר לשהות כגון חמין לבית שמאי וחמין ותבשיל לב״ה: **אלא אי אמרת להחזיר תנן הכי קתני.** כלומר ע״כ הכי מפרשא: **ב״ש אומרים נוטלין ולא מחזירין.** ע״כ אתבשיל קיימי דהא שרו בחמין: **הא מו למה לי.** הא תנא ליה רישא אבל לא תבשיל: לעולם

מסורת הש״ס

א) לעיל כ., ב) [גיטין ו.], ג) [דף לד:], ד) במ״א: ולכאן למיתם, ה) [במדבר יטז], ו) [דף עא:], ז) [וע״ע תוס׳ ב״מ קנ. ד״ה המקבל],

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה אבל לא תבשיל וכו׳ כמבשל הסמ״ד ותמ״כ מ״ה אבל לא:

לעזי רש״י

אישטובל״א. שלף.

תוס׳ ישנים

א) ולא נלה לומר דתנא רישא דאפילו בחול אין מחזירין לב״ש כדתשמע עד שיגרוף ופיפא קתני דאפילו בשבת מחזירין לב״ה כדמשמע טוטלין דבלאו הכי בבא סבבא הוא דבתרוייהו פליגי דהא אי להסהות תנן ליכא אלא חד בבא בהחזרה ומהכי״מ אומר דאי משום ב״ה מ״ל למיתני דברי בית שמאי:

ב) ומיהו רש״י פי׳ בגמרא [בדף לח: ד״ה מחזירין] מחזירין אפילו בשבת לומתא יד דבלאה דאין דעתו להחזיר טו ובטלה הטמנה טו אבל בלילה אין נראה כן:

רב נסים גאון

נפקא מינה לגיטי נשים. כלומר בדאלך [בזה], המביא גט מבבל או מבורסיף אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, לדבריהם שאמרו במסכת גיטין בפרק א׳ (דף ו) בבל רב אמר כארץ ישראל לגיטין מכי אתא רב לבבל. ובפרק עשרה יוחסין (דף עב) היכא חביל ימא, אמר רב פפא סבא משמיה דרב זו פרת בורסיף.

ובבראשית דר׳ אושעיא (פרשה לח) חד תלמיד ר׳ יוחנן הוה יתיב קדמוי הוה מסבר ליה ולא סבר. אמר ליה מה דין לית את סבר, אמר ליה דאנא גלי מן אתראי. אמר ליה מן הדין אתר את, אמר ליה מן בורסיף. אמר ליה לא תאמר כן אלא בולסיף שנאמר כי שם בלל ה׳ שפת כל הארץ. ובגמרא דכל ישראל יש להן חלק [סנהדרין דף קט] אמרו אמר רב יוסף בבל בורסיף סימן רע לתורה, מאי בורסיף אמר רב אסי בור ספת. ואדוננו האיי ז״ל אמר בבל בורסיף ובורסיף בבל, כוונת דבר זה לאותה ששנינו במשנה, שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה פסול, הרי נודע כי בבל ובורסיף עיר אחת הן והגט כשר.

סליק פרק במה מדליקין

רבינו חננאל

פרק שלישי

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא וכו׳. כירה זו היא מקום שפיתת ב׳ קדרות. **איבעיא להו** הא דתנינן לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן האפר על גבי גחלים, נתינה זו בע״ש [היא] וקמ״ל דאסור לשהות ע״ג כירה אא״כ [נ״א: אלא אם היא] בגחלים ממש דמוסיפין הבל ואסור, ואפי׳ מבעוד יום. כשב״ש. ז. כי החמירו בהטמנה יותר משהייה שהקדירה עומדת מגולה. ריטב״ש. ח. אבל לשהות משהינן אע״פ שאינו גרוף וקטום. תוס׳ הרא״ש. ט. דהא דפליגי רבנן עלה דחנניה היינו בדלא בשל כל צרכו אלא כמאכל בן דרוסאי. תוס׳ הרא״ש. י. [ב]פלוגתא דר״מ ור׳ יהודה. תוס׳ הרא״ש לח. ד״ה הקשה. ועוד, דקלים להתבשל. רשב״ש. יא. אע״ג דהשתא יפה להם. תוס׳ הרא״ש לח. ד״ה הקשה. יב. (ו)ממתני׳. תוס׳ הרא״ש. יג. [ד]מה חידוש הוא שנוטלים אי לאו דאיירי בשבת דלא תימא כיון שנטלו שנסתלקה שהיה ראשונה וכשמחזירין הו״ל תחלת שהיה בשבת. תוס׳ הרא״ש. יד. דלא תימא דבלילי שבת הוא דמחזירין דכי שקיל לה אדעתא דאהדורי לצורך מחר שקיל לה אבל ביום. ריטב״ש. טו. אלא לאכילה דהשתא בעי לה. רשב״ש לח. ד״ה לדברי. טז. וכמטמין לכתחילה הוא ולא חשיבא חזרה דהא בטלה תורת הטמנה. ריטב״ש לח. ד״ה לדברי. יז. או עד שיתן את האפר. תוס׳ הרא״ש. דאלמא משמע דחזרה בשעה הראויה לגריפה היא. רשב״ש לקמן לח. תוד״ה לדברי האומר. יח. שהוא סמוך לחשיכה כ״כ שכשהתבשיל צונן. מי׳ הר״ן. יט. וכל כה״ג מקרי חזרה, וכי יהיב לה ע״ג כירה מקמי הכי מקרי שיהוי. מי׳ הר״ן. כ. השתא צריכנא למימר דער״ש חלוק משבת. תוס׳ הרא״ש. כא. מדקאמר והעלינו לו קומקום של חמין ומזגו לו את הכוס והחזירוהו למקומו. תוס׳ הרא״ש. כב. ולכך החזירוהו. אלא ודאי מאן דאסר אסר אפי׳ ברותתה. תוס׳ הרא״ש. כג. לב״ש. מי׳ הר״ן. כד. משום גזירת הרואים, וב״ה שרו. מי׳ הר״ן. כה. מלמעלה למטה שרי. תוס׳ הרא״ש. כו. כלומר, אם רוצה לעשות דפנות של עץ ולשפות עליה קדרה, צריך לאחוז הקדרה באויר, ואח״כ יעשה הדפנות של עץ לעשות מדורה, אבל לעשות הדפנות תחילה, ואח״כ לשים עליה הקדירה, אסור משום בנין אהל, והכא ממטה למעלה הוא, שכבר דפנות הכירה עשויין. תוס׳ הרא״ש. כז. אם עשה האהל בלא מחיצות שרי. תוס׳ ביצה לג: ד״ה מלמטה. כח. מתחילה. תוס׳ ביצה לג: ד״ה מלמטה. כט. ובנין גמור. תוס׳ הרא״ש.

לעולם אימא לך להחזיר תנן. ולולי לשהות אע"פ שאינו גרוף שרי: והך חזרה דאמרי לך. לא יחזיר עד שיגרוף דכי גרוף מיהא שרי: ולאו דברי הכל היא. ולבית שמאי לא סבירא להו: לא שנו. שריותא דמתני' אלא על גבה דלא נפיש הבלא כולי האי אבל תוכה אסור:

אי אמרת בשלמא להחזיר תנן. אבל לשהות משהין אפילו בשאין גרופה כדמחסרינן ליה חסורי ורבי חלבו אשריותא דלשהות על שאינה גרופה קאי: היינו דשני בין תוכה לעל גבה. דכי משהי לתוכה דשאינה גרופה מטומין ממש ברמץ: אלא אי אמרת לשהות תנן. דאפילו לשהות בעי גרופה כיון דגרופה ומבעוד יום הוא נותנו לתוכה מה לי תוכה מה לי על גבה: ארישא. עד שיגרוף: אסיפא קאי. דאיירי בחזרה אבל ריש לשהות הוא וכין תוכה וכין גבה שרי: שפי בירות המתאימות. מחודרות יחד וקיר של חרס מפסקת ביניהם: משהין על גבי גרופה וקטומה. דלא חיישינן משום דסליק לה הבלא מאיך: ומה הן משהין. על הגרופה: לא יחזיר. בשבת: אא"כ. ריש דמתניתין לשהות קאמר דבעי גרופה ובלשהות פליגי בחמין ובתבשיל ובגרוף וסיפא פליגי בחזרה מתני' ר' יהודה היא. אלא אי אמרת להחזיר תנן דבעי גרופה אבל לשהות לא בעי גרופה ופליגתא דחמין ותבשיל בשאינה גרופה וקטומה ואינה קטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה ומה הן משהין בית שמאי אומרים ולא כלום ובית הלל אומרים חמין אבל לא תבשיל עקר דברי הכל לא יחזיר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן מתני' מני רבי יהודה היא אלא אי אמרת להחזיר תנן מתניתין מני לא רבי יהודה ולא ר' מאיר אי רבי מאיר קשיא לב"ש בחדא ולבית הלל בתרתי אי רבי יהודה קשיא גרופה וקטומה לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כרבי יהודה בחדא בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין ופליג עליה בחדא דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרוף

לעולם אימא לך להחזיר תנן וחסורי מיחסרא והכי קתני כירה שהסיקוה בקש ובגבבא מחזירין עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן את האפר אבל לשהות משהין אע"פ שאינו גרוף ואינו קטום ומה הן משהין בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל והך חזרה דאמרי לך לאו דברי הכל היא אלא מחלוקת בית שמאי ובית הלל שבית שמאי אומרים נוטלין ולא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין ת"ש דאמר ר' חלבו א"ר חמא בר גוריא אמר רב לא שנו אלא על גבה אבל לתוכה אסור אי אמרת בשלמא להחזיר תנן היינו דשני בין תוכה לעל גבה אלא אי אמרת לשהות תנן מה לי תוכה מה לי על גבה מי סברת ר' חלבו ארישא קאי אסיפא [א]קאי ובית הלל אומרים אף מחזירין ואמר ר' חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לא שנו אלא על גבה אבל תוכה אסור [ב]תא שמע [ב]ב' כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה ואינה קטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה ומה הן משהין בית שמאי אומרים ולא כלום ובית הלל אומרים חמין אבל לא תבשיל עקר דברי הכל לא יחזיר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן מתני' מני רבי יהודה היא אלא אי אמרת להחזיר תנן מתניתין מני לא רבי יהודה ולא ר' מאיר אי רבי מאיר קשיא לב"ש בחדא ולבית הלל בתרתי אי רבי יהודה קשיא גרופה וקטומה לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כרבי יהודה בחדא בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין ופליג עליה בחדא דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרוף

אא"ב להחזיר תנן היינו דשני בין תוכה לעל גבה. פי' בקונטרס משום דאי להחזיר תנן (ו) א"כ לשהות משהין אפילו בחינה גרופה להכי שני בין תוכה לבין מטומין ממש ברמץ לעל גבה וקשה להר"ח דלחנניה אפילו תוכה משהין אפי' בחינה גרופה דהא תנן (לעיל דף יט:) ולא חברה על גבי גחלים אלא עד שיקרמו פניה הא קרמו פניה שרי אע"ג דחברה בתוכה היא[ב] ובלאו הכי אור"י דבחנם דחק רש"י לפרש כן דאיכא למימר שפיר היינו דשני לן בין תוכה לעל גבה מהא דשרי להחזיר בגרופה ובהשהאה דוקא לא ניחא ליה לחלק[ג] אבל בהחזרה[ד] ניחא ליה שפיר לחלק כדמוכח במאי דמשני מי סברת אריש[ה] קאי אסיפא קאי כו' קשה לר"י א) היכי בעי למימר אליבא דרב דמתניתין להחזיר תנן אם כן אתיא מתניתין כחנניה ורב דלא כחנניה דהא חנניה[ה] שרי במלטמק ויפה לו דהא דתנן (שם) אין צולין בשר ובילה אלא כדי שיצולו מבעוד יום[ו] אתיא כחנניה ובילה אמרינן לקמן[ז] דמלטמק ויפה לו הוא ורב אסר לקמן[ח] דמלטמק ויפה לו[ח] וי"ל דבלאו הכי לא סבר לה רב כשום תנא דהא ר"מ ור' יהודה אסרי בחינה גרופה אפילו במלטמק ורע לו ורב שרי במלטמק ורע לו אפילו בחינה גרופה דבגרופה לא אסכמן שום אמורא דאסר אפילו יפה לו ועוד דרב קאי אמילתיה דרבי יוחנן דאייתי בחינה גרופה[ט] וכן רבי יוחנן דשרי לקמן חמין ותבשיל שבישל כל צרכו בחינה גרופה אבל לא בישל כל צרכו אסור לא אסכמן תנא דסבר הכי:

מהו לסמוך. בחינה גרופה קבעי ואי מתניתין להשהות תנן קא בעי להשהות ולהחזיר ואי להחזיר תנן ושרי להשהות אפי' תוכה וגבה בעי להחזיר ולהשהות היכא שאינו מבושל כמאכל בן דרוסאי:

תא שמע כירה שהסיקוה כו'. ומסיק דשרי לסמוך ומכל מקום אין נלמוד מכאן לסמוך אבל האש דשאני הכא דדופני כירה מפסיקין בינו ובאש:

שמע

וקטום ורבי יהודה סבר בלשהות נמי גרוף וקטום אין אי לא לא איבעיא להו מהו לסמוך בה תוכה וגבה אסור אבל לסמוך בה שפיר דמי או דילמא לא שנא תא שמע שתי כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך דילמא שאני התם דכיון דמידליא שליט בה אוירא תא שמע דאמר רב ספרא אמר רב חייא קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין עליה ונוטלין ממנה ומחזירין לה שמע מינה לסמוך נמי קטמה אין לא קטמה לא ולטעמיך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא אלא תנא נוטלין משום מחזירין הכא נמי תנא סומכין משום מקיימין הכי השתא התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא תנא נוטלין משום מחזירין אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא מאי הוי עלה ת"ש [ג]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין אא"כ גרופה וקטומה [ד]גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו

שמע

לעולם אימא לך להחזיר תנן וחסורי מיחסרא כו'. [ו]משום דקיי"ל כחנניה כמו שאפרש בע"ה דחיק לאוקמא מתני' כוותיה:

אא"ב להחזיר תנן היינו דשני בין תוכה לעל גבה. פי' בקונטרס משום דאי להחזיר תנן (ו) א"כ לשהות משהין אפילו בחינה גרופה להכי שני בין תוכה לבין מטומין ממש ברמץ לעל גבה וקשה להר"ח דלחנניה אפילו תוכה משהין אפי' בחינה גרופה דהא תנן (לעיל דף יט:) ולא חברה על גבי גחלים אלא עד שיקרמו פניה הא קרמו פניה שרי אע"ג דחברה בתוכה היא[ב] ובלאו הכי אור"י דבחנם דחק רש"י לפרש כן דאיכא למימר שפיר היינו דשני לן בין תוכה לעל גבה מהא דשרי להחזיר בגרופה ובהשהאה דוקא לא ניחא ליה לחלק[ג] אבל בהחזרה[ד] ניחא ליה שפיר לחלק כדמוכח במאי דמשני מי סברת אריש[ה] קאי אסיפא קאי כו' קשה לר"י א) היכי בעי למימר אליבא דרב דמתניתין להחזיר תנן אם כן אתיא מתניתין כחנניה ורב דלא כחנניה דהא חנניה[ה] שרי במלטמק ויפה לו דהא דתנן (שם) אין צולין בשר ובילה אלא כדי שיצולו מבעוד יום[ו] אתיא כחנניה ובילה אמרינן לקמן[ז] דמלטמק ויפה לו הוא ורב אסר לקמן[ח] דמלטמק ויפה לו[ח] וי"ל דבלאו הכי לא סבר לה רב כשום תנא דהא ר"מ ור' יהודה אסרי בחינה גרופה אפילו במלטמק ורע לו ורב שרי במלטמק ורע לו אפילו בחינה גרופה דבגרופה לא אסכמן שום אמורא דאסר אפילו יפה לו ועוד דרב קאי אמילתיה דרבי יוחנן דאייתי בחינה גרופה[ט] וכן רבי יוחנן דשרי לקמן חמין ותבשיל שבישל כל צרכו בחינה גרופה אבל לא בישל כל צרכו אסור לא אסכמן תנא דסבר הכי:

מהו לסמוך. בחינה גרופה קבעי ואי מתניתין להשהות תנן קא בעי להשהות ולהחזיר ואי להחזיר תנן ושרי להשהות אפי' תוכה וגבה בעי להחזיר ולהשהות היכא שאינו מבושל כמאכל בן דרוסאי:

תא שמע כירה שהסיקוה כו'. ומסיק דשרי לסמוך ומכל מקום אין נלמוד מכאן לסמוך אבל האש דשאני הכא דדופני כירה מפסיקין בינו ובאש:

שמע

וקטום ורבי יהודה סבר בלשהות נמי גרוף וקטום אין אי לא לא איבעיא להו מהו לסמוך בה תוכה וגבה אסור אבל לסמוך בה שפיר דמי או דילמא לא שנא תא שמע שתי כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך דילמא שאני התם דכיון דמידליא שליט בה אוירא תא שמע דאמר רב ספרא אמר רב חייא קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין עליה ונוטלין ממנה ומחזירין לה שמע מינה לסמוך נמי קטמה אין לא קטמה לא ולטעמיך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא אלא תנא נוטלין משום מחזירין הכא נמי תנא סומכין משום מקיימין הכי השתא התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא תנא נוטלין משום מחזירין אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא מאי הוי עלה ת"ש [ג]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין אא"כ גרופה וקטומה [ד]גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו

שמע

אי אמרת בשלמא להחזיר תנן. אבל לשהות משהין אפילו בשאין גרופה כדמחסרינן ליה חסורי ורבי חלבו אשריותא דלשהות על שאינה גרופה קאי: **היינו דשני בין תוכה לעל גבה.** דכי משהי לתוכה דשאינה גרופה מטומין ממש ברמץ: **אלא אי אמרת לשהות תנן.** דאפילו לשהות בעי גרופה כיון דגרופה ומבעוד יום הוא נותנו לתוכה מה לי תוכה מה לי על גבה: **אריש.** עד שיגרוף: **אסיפא קאי.** דאיירי בחזרה אבל ריש לשהות הוא וכין תוכה וכין גבה שרי: **שפי בירות המתאימות.** מחודרות יחד וקיר של חרס מפסקת ביניהם: **משהין על גבי גרופה וקטומה.** דלא חיישינן משום דסליק לה הבלא מאיך: **ומה הן משהין.** על הגרופה: **לא יחזיר.** בשבת: **אא"כ.** ריש דמתניתין לשהות קאמר דבעי גרופה ובלשהות פליגי בחמין ובתבשיל ובגרוף וסיפא פליגי בחזרה מתני' ר' יהודה היא. **אלא אי אמרת להחזיר תנן דבעי גרופה אבל לשהות לא בעי גרופה ופליגתא דחמין ותבשיל בשאינה גרופה וקטומה ואינה קטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה ומה הן משהין בית שמאי אומרים ולא כלום ובית הלל אומרים חמין אבל לא תבשיל עקר דברי הכל לא יחזיר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן מתני' מני רבי יהודה היא אלא אי אמרת להחזיר תנן מתניתין מני לא רבי יהודה ולא ר' מאיר אי רבי מאיר קשיא לב"ש בחדא ולבית הלל בתרתי אי רבי יהודה קשיא גרופה וקטומה לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כרבי יהודה בחדא בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין ופליג עליה בחדא דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרוף וקטום ורבי יהודה סבר בלשהות נמי גרוף וקטום אין אי לא לא איבעיא להו מהו לסמוך בה תוכה וגבה אסור אבל לסמוך בה שפיר דמי או דילמא לא שנא תא שמע שתי כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך דילמא שאני התם דכיון דמידליא שליט בה אוירא תא שמע דאמר רב ספרא אמר רב חייא קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין עליה ונוטלין ממנה ומחזירין לה שמע מינה לסמוך נמי קטמה אין לא קטמה לא ולטעמיך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא אלא תנא נוטלין משום מחזירין הכא נמי תנא סומכין משום מקיימין הכי השתא התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא תנא נוטלין משום מחזירין אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא מאי הוי עלה ת"ש [ג]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין אא"כ גרופה וקטומה [ד]גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו

שמע

לעולם אימא לך להחזיר תנן. ואילו לשהות אע"פ שאינו גרוף שרי: **והך חזרה דאמרי לך.** לא יחזיר עד שיגרוף דכי גרוף מיהא שרי: **ולאו דברי הכל היא.** ולבית שמאי לא סבירא להו: **לא שנו.** שריותא דמתני' אלא על גבה דלא נפיש הבלא כולי האי אבל תוכה אסור:

אי אמרת בשלמא להחזיר תנן. אבל לשהות משהין אפילו בשאין גרופה כדמחסרינן ליה חסורי ורבי חלבו אשריותא דלשהות על שאינה גרופה קאי: **היינו דשני בין תוכה לעל גבה.** דכי משהי לתוכה דשאינה גרופה מטומין ממש ברמץ: **אלא אי אמרת לשהות תנן.** דאפילו לשהות בעי גרופה כיון דגרופה ומבעוד יום הוא נותנו לתוכה מה לי תוכה מה לי על גבה: **אריש.** עד שיגרוף: **אסיפא קאי.** דאיירי בחזרה אבל ריש לשהות הוא וכין תוכה וכין גבה שרי: **שפי בירות המתאימות.** מחודרות יחד וקיר של חרס מפסקת ביניהם: **משהין על גבי גרופה וקטומה.** דלא חיישינן משום דסליק לה הבלא מאיך: **ומה הן משהין.** על הגרופה: **לא יחזיר.** בשבת: **אא"כ.** ריש דמתניתין לשהות קאמר דבעי גרופה ובלשהות פליגי בחמין ובתבשיל ובגרוף וסיפא פליגי בחזרה מתני' ר' יהודה היא. **אלא אי אמרת להחזיר תנן דבעי גרופה אבל לשהות לא בעי גרופה ופליגתא דחמין ותבשיל בשאינה גרופה וקטומה ואינה קטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה ומה הן משהין בית שמאי אומרים ולא כלום ובית הלל אומרים חמין אבל לא תבשיל עקר דברי הכל לא יחזיר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן מתני' מני רבי יהודה היא אלא אי אמרת להחזיר תנן מתניתין מני לא רבי יהודה ולא ר' מאיר אי רבי מאיר קשיא לב"ש בחדא ולבית הלל בתרתי אי רבי יהודה קשיא גרופה וקטומה לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כרבי יהודה בחדא בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין ופליג עליה בחדא דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרוף וקטום ורבי יהודה סבר בלשהות נמי גרוף וקטום אין אי לא לא איבעיא להו מהו לסמוך בה תוכה וגבה אסור אבל לסמוך בה שפיר דמי או דילמא לא שנא תא שמע שתי כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך דילמא שאני התם דכיון דמידליא שליט בה אוירא תא שמע דאמר רב ספרא אמר רב חייא קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין עליה ונוטלין ממנה ומחזירין לה שמע מינה לסמוך נמי קטמה אין לא קטמה לא ולטעמיך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא אלא תנא נוטלין משום מחזירין הכא נמי תנא סומכין משום מקיימין הכי השתא התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא תנא נוטלין משום מחזירין אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא מאי הוי עלה ת"ש [ג]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין אא"כ גרופה וקטומה [ד]גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו

שמע

לעולם אימא לך להחזיר תנן. ואילו לשהות אע"פ שאינו גרוף שרי: **והך חזרה דאמרי לך.** לא יחזיר עד שיגרוף דכי גרוף מיהא שרי: **ולאו דברי הכל היא.** ולבית שמאי לא סבירא להו: **לא שנו.** שריותא דמתני' אלא על גבה דלא נפיש הבלא כולי האי אבל תוכה אסור:

אי אמרת בשלמא להחזיר תנן. אבל לשהות משהין אפילו בשאין גרופה כדמחסרינן ליה חסורי ורבי חלבו אשריותא דלשהות על שאינה גרופה קאי: **היינו דשני בין תוכה לעל גבה.** דכי משהי לתוכה דשאינה גרופה מטומין ממש ברמץ: **אלא אי אמרת לשהות תנן.** דאפילו לשהות בעי גרופה כיון דגרופה ומבעוד יום הוא נותנו לתוכה מה לי תוכה מה לי על גבה: **אריש.** עד שיגרוף: **אסיפא קאי.** דאיירי בחזרה אבל ריש לשהות הוא וכין תוכה וכין גבה שרי: **שפי בירות המתאימות.** מחודרות יחד וקיר של חרס מפסקת ביניהם: **משהין על גבי גרופה וקטומה.** דלא חיישינן משום דסליק לה הבלא מאיך: **ומה הן משהין.** על הגרופה: **לא יחזיר.** בשבת: **אא"כ.** ריש דמתניתין לשהות קאמר דבעי גרופה ובלשהות פליגי בחמין ובתבשיל ובגרוף וסיפא פליגי בחזרה מתני' ר' יהודה היא. **אלא אי אמרת להחזיר תנן דבעי גרופה אבל לשהות לא בעי גרופה ופליגתא דחמין ותבשיל בשאינה גרופה וקטומה ואינה קטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה ומה הן משהין בית שמאי אומרים ולא כלום ובית הלל אומרים חמין אבל לא תבשיל עקר דברי הכל לא יחזיר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן מתני' מני רבי יהודה היא אלא אי אמרת להחזיר תנן מתניתין מני לא רבי יהודה ולא ר' מאיר אי רבי מאיר קשיא לב"ש בחדא ולבית הלל בתרתי אי רבי יהודה קשיא גרופה וקטומה לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כרבי יהודה בחדא בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין ופליג עליה בחדא דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרוף וקטום ורבי יהודה סבר בלשהות נמי גרוף וקטום אין אי לא לא איבעיא להו מהו לסמוך בה תוכה וגבה אסור אבל לסמוך בה שפיר דמי או דילמא לא שנא תא שמע שתי כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך דילמא שאני התם דכיון דמידליא שליט בה אוירא תא שמע דאמר רב ספרא אמר רב חייא קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין עליה ונוטלין ממנה ומחזירין לה שמע מינה לסמוך נמי קטמה אין לא קטמה לא ולטעמיך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא אלא תנא נוטלין משום מחזירין הכא נמי תנא סומכין משום מקיימין הכי השתא התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא תנא נוטלין משום מחזירין אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא מאי הוי עלה ת"ש [ג]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין אא"כ גרופה וקטומה [ד]גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו

שמע

מלטמק

סומכין ואין מקיימין עליה אלא אם כן גרופה וקטומה, עממו הגחלים או שנתן לתוכה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה.

ו) עי' בבעל המאור.

ו) תוספתא פ"ג, ג) תוספתא [פ"ג], ג) לח.,

לעזי רש"י

אריישטי"ש. נעורת.

רבינו חננאל

ושקלינן וטרינן ותריצנן כירה שהסיקוה בגפת או בעצים אסור להחזיר, אבל לשהות משהין בה אע"פ שאינה גרופה ולא קטומה בין תבשיל בין חמין כחנניה. ואע"ג דעמדה אמרינן תוב תא שמע ב' כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה ולא קטומה כו', לר' מאיר אליבא דבית הילל משהין ע"ג גרופה וקטומה חמין אבל לא תבשיל, ולב"ש לא כלום, לר' יהודה אליבא דב"ש משהין חמין אבל לא תבשיל וב"ה חמין ותבשיל. ב"ש אומרים נוטלין חמין אבל לא (תבשיל) מחזירין, וב"ה [אומרים] נוטלין ואף מחזירין. בשלמא אי אמרת מתניתין לשהות ע"ג גרופה וקטומה, מתני' ר' יהודה היא, אלא אי אמרת להחזיר היא, אבל לשהות בש"א משהין חמין ובה"א חמין ותבשיל אף על פי שאינה גרופה ולא קטומה, מני מתניתין אי ר' מאיר קשיא לב"ש בחדא דמתניתין דקתני בש"א חמין אבל לא תבשיל, ורבי מאיר קתני לב"ש ולא כלום. ולב"ה בתרתי דר' מאיר קתני לב"ה משהין חמין אבל לא תבשיל, ומתניתין קתני לב"ה חמין ותבשיל, ותוב דרבי מאיר קתני דברי הכל לא יחזיר ומתניתין קתני לב"ה אף מחזירין. אי לרבי יהודה קשיא גרופה וקטומה דכי קתני משהין, לב"ש חמין לב"ה חמין ותבשיל, בגרופה וקטומה קתני ומתניתין אע"פ שאינה גרופה וקטומה. ושנינן לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא. **ועמדה דמתניתין להחזיר תנן. עכשיו יש מי שאומר** כיון דלא איפשיטא בהדיא להחזיר, אשנויי לא סמכינן [ומוקמי] מתניתין לשהות. ויש מי שאומר הלכה להחזיר תנן ומסייעה ליה הא דא"ר יוחנן כירה שהסיקוה בגפת ובעצים משהין עליה חמין שלא הוחמו כל צורכן ותבשיל שלא בישל כל צורכו, עקר לא יחזיר וקסבר מתני' להחזיר תנן כו'. ועוד מדאמר רבא תרוייהו תנניה, ואמרינן מכדי תרוייהו תנניה, ר' יוחנן מאי אתא לאשמעינן, ואמר דייקא דמתניתין קמ"ל, ש"מ דרבי יוחנן סבר דייקא דמתניתין להחזיר הוא. ו)ושיהוי זה אינה הטמנה אלא כגון כסא של ברזל והקדירה יושבת עליה והיא תלויה או באבנים [אן] כיוצא בה, אבל הטמנה ע"ג גחלים דברי הכל אסור דקי"ל הטמנה בדבר המוסיף אסור ואפילו מבעוד יום. **איבעיא להו מהו לסמוך לה,** תוכה וגבה אסור אבל לסמוך שרי, או דילמא לא שנא. ופשטנא מהא דתניא כירה שהסיקוה בגפת ובעצים

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה י' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנג סעיף ג:

ג ב שם סעיף ו בהג':

ד ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו:

ה ד מיי' שם הלכה ד:

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה אא"ב וכו' דאי להחזיר תנן אבל לשהות:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לעולם וכו' משום דקיי"ל כחנניה. כעין זה בתוספות מגילה דף יט ע"ב ד"ה ודילמא:

תוס' ישנים

א) ופשר דרב מוקי מתני' בלהחזיר אבל לשהות אפילו אינה גרופה שרי מלטמק ויפה לו: ורבי יוחנן אפי' מלטמק ויפה לו:

מוסף תוספות

א. (ד)מהא משמע דהלכתא כחנניה, דאי לא, אמאי דחיק נפשי' תלמודא לחסורי למתני', לימא להשהות תנן ואתיא מתני' כפשטה, אלא. מי' הכ"ן. ב. אלמא שרי להשהות אפי' בתוך התנור שאינו גרוף. תוס' הכל"ש. ג. כיון דבער"ש איירי. תוס' הכל"ש. ד. [ב]שבת. תוס' הכל"ש. ה. כיון דשרי כשהגיע למאכל ב"ד ואע"פ שצריך בשול, סברא הוא דכל שכן. ריטב"ש. ו. ואוקימנא כדי שיצולו כמאכל ב"ד. ריטב"ש. ז. לשהותו בכירה שאינה גרו"ק. ריטב"ש. ח. ומאן דאסר בההיא, לא אסר אלא אליבא דרבנן דפליגי עלי' דחנניא. ריטב"ש. ט. הלכך ל"ק מידי היכי תסיק אדעתי' למימר להחזיר תנן, דאפי' כי אמרי' לשהות תנן לא ס"ל כמתני'. תוס' הכל"ש.

ו) עי' בבעל המאור.